ARS POETICA

BIBLIOTHECA ARTIS POETICAE

SARJA KOLLEEGIUM
Eneken Laanes (Tallinna Ülikool)
Mihhail Lotman (Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool)
Maria-Kristiina Lotman (Tartu Ülikool)
Ülar Ploom (Tallinna Ülikool)
Rein Raud (Tallinna Ülikool, Helsingi Ülikool)
Märt Väljataga (Tallinna Ülikool)

Tallinna Ülikool

Sergei Zavjalov

ARS POETICA

VALIK ESSEID

Vene keelest tõlkinud Aare Pilv

TLÜ Kirjastus
Tallinn 2016

Bibliotheca ARTIS POETICAE

Bibliotheca Artis Poeticae
Sergei Zavjalov
Ars poetica: Valik esseid

Raamatu väljaandmist on toetanud
Eesti Kultuurkapital

Toimetanud Katrin Hallas
Kujundanud ja küljendanud Sirje Ratso
Sarja makett: Rakett

Autoriõigus: Sergei Zavjalov, 2003–2013
Autoriõigus (tõlge): Aare Pilv, 2016
Autoriõigus: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2016

ISSN 2504-6144
ISBN 978-9985-58-815-4

TLÜ Kirjastus
Narva mnt 25
10120 Tallinn
www.tlupress.com

Trükk: Pakett

SISUKORD

Saateks (*Aare Pilv*) 7

Peripeetia ja traagiline iroonia nõukogude luules 13

Kaasaegsuse kontsept ja aja kategooria
„nõukogude“ ja „mitte-nõukogude“ luules 27

Aleksandr Tvardovski: keelekomistuste
ja maskeeritud hirmu luule. 63

Aigi luule. Vestlus vene lugejaga 92

Viktor Krivulin: „Peterburi“ retromodernismi luule . . . 112

Läbi kuuldamatuse sambla. Idapoolse
soome-ugri etnofuturismi luule 172

Mis jääb järele tunnistusest. Trauma
memoriseerimine Olga Bergholzi loomingus 214

Ilmumisandmed 243

Vene kirjanduslikest rühmitustest (*Aare Pilv*). 245

Nimeloend. 263

SAATEKS

Käesolev raamat on eriline selle poolest, et see on Sergei Zavjalovi esimene esseekogu üldse – ei vene keeles ega muudes tõlgetes pole tema esseed varem raamatuna ilmunud. Käsikirja pani eestikeelse tõlke jaoks kokku autor ise, kuid see on töö käigus muutunud. Otsustasime välja jätta mõned tõlketeemalised artiklid, täpsemalt esseed Vjatšeslav Ivanovi antiikkreeka luule tõlgetest, erinevate Homerose-tõlgete ja Mihhail Gasparovi Pindarose-tõlgete mõjust vene algupärase luule arengule ning Lääne modernistliku luule tõlgete rollist sõjajärgses vene kultuuris. Need üsnagi spetsiifilise fookusega tekstid nõudnuksid juba lugejat (ja tõlkijat), kes on võrdsel määral sügavalt erudeeritud nii vene luuleloo, antiikluule kui tõlketeooriate alal, see tähendanuks ka venekeelsete tõlgete poeetiliste eripärade tõlkimist eesti keelde ning üsna põhjalikku kontekstualiseerimist Eesti lugeja jaoks. Tõlkimise käigus lisandus esialgsesse valikusse essee Olga Bergholzi kohta.

Zavjalovi esseelooming pole väga mahukas, kuid lisab täiesti uuelaadseid vaatenurki vene viimase sajandi luuleloo mõistmisse. Zavjalov läheb nõukogude kirjandusega uuele ringile, uurides, millisel viisil on võimalik postsovetliku lugeja jaoks unustusse ja tõlgendusliku luku taha jäänud kirjandust taaslugeda. Ühtlasi vaatleb Zavjalov, milline on nõukogude vaste Läänes pärast sõda esile kerkinud

„traumakirjandusele“, ja jõuab üllatavate võrdluste ning eristusteni. Kuivõrd ka eesti kirjandusloos on olemas oma nõukogulik kihistus, pakub see ehk võtmeid ka meie jaoks (siinkirjutaja on Zavjalovi vaateviisi püüdnud rakendada nt Rudolf Sirge loomingut käsitledes). Huvitav on ka see, kuidas Zavjalov oma käsitlustes loobub vene kultuuriruumis käibivast vastandusest nõukogudeaegse ametliku ja mitteametliku kirjanduse vahel (see eristus jätkub isegi tänapäeva Venemaa kirjanduspoliitilistes traditsioonides) ning püüab neid erinevaid liine ühtse protsessina vaadelda. Huviväärne on kindlasti ka mordva juurtega Zavjalovi vaade Venemaa soome-ugri rahvaste luule ja kultuuri probleemidele (mis võib tunduda kontroversiaalsena mitme nurga alt – aga sellevõrra pakub ka viljakat mõtteainest). Siin on esimene eestikeelne põhjalikum tutvustus 20. sajandi teise poole olulise vene-tšuvaši modernistliku luuletaja Gennadi Aigi kohta (tänuväärselt on lähemal ajal ilmumas ka Aigi eestikeelne luuleraamat). Viktor Krivulini kui Peterburi retromodernismi esikuju kohta kirjutatud pikem tekst annab lähema ülevaate sõjajärgse vene luule arengutest (ning on oma ebaortodokssuses esile kutsunud vastakaid reaktsioone). Pildi täielikkuse huvides võinuks siin olla ka omaette käsitlus Moskva kontseptualistidest (Lev Rubinstein jt), aga see on nii vene kui eesti kultuuriruumis ehk niigi enim läbi kirjutatud lõik sõjajärgsest vene mitteametlikust kirjandusest.

Raamatus esineb hulgaliselt kirjanike nimesid, mis tänapäeva eesti lugejale ei ütle ilmselt palju, kuigi neid on

omal ajal „kroonukirjanduse“ esindajatena ka eesti keeles tutvustatud. Mõnel määral on püütud konteksti anda joonealustes märkustes, kuid kõigi nimede avamine tähendanuks juba omaette minileksikoni koostamist. Siinkohal võib abimaterjalina soovitada „Vene nõukogude luule antoloogiat“ (1966) ning nõukogude vene luule tõlgetest tehtud kogumikke: „Sõlmeks sõlmitud lõngad“ (1961) ja 1961–64 ilmunud neli „Värsipõimikut“. Samuti on neid luuletajaid tõlgitud omaaegsetes Loomingutes ja mujal perioodikas. Kel sügavam huvi, leiab kataloogide ja registrite abil vajaliku üles.

Esseedele on lisatud tõlkija koostatud ülevaade 20. sajandi alguskolmandiku rühmitustest, mis võiks anda pildi sellest pinnasest, kust kasvas välja hilisem nii ametliku liini kui põrandaalune vene luule.

„Ars poetica“ esitab keskse osa Zavjalovi esseistikast, lisaks on ta veel avaldanud tõlkekriitikat, käsitlusi uusimast vene ja soome luulest ning löönud kaasa vene luules ikka veel aktuaalses vabavärsi-poleemikas.

Sergei Zavjalovit kui luuletajat on eesti lugejale juba tutvustatud „PENi raamatukogu“ sarjas ilmunud raamatuga „Meelika. Kõned“ (2015), mis sisaldab ka põhjalikumat intervjuud ning autori manifestatiivset järelsõna „Est modus in rebus“.

Olgu siinkohal üle korratud ka olulisem elulooline info. Sergei Zavjalov on sündinud 18. mail 1958 Tsarskoje Selos. On elanud 1970–2004 Leningradis/Peterburis, 2004–2011

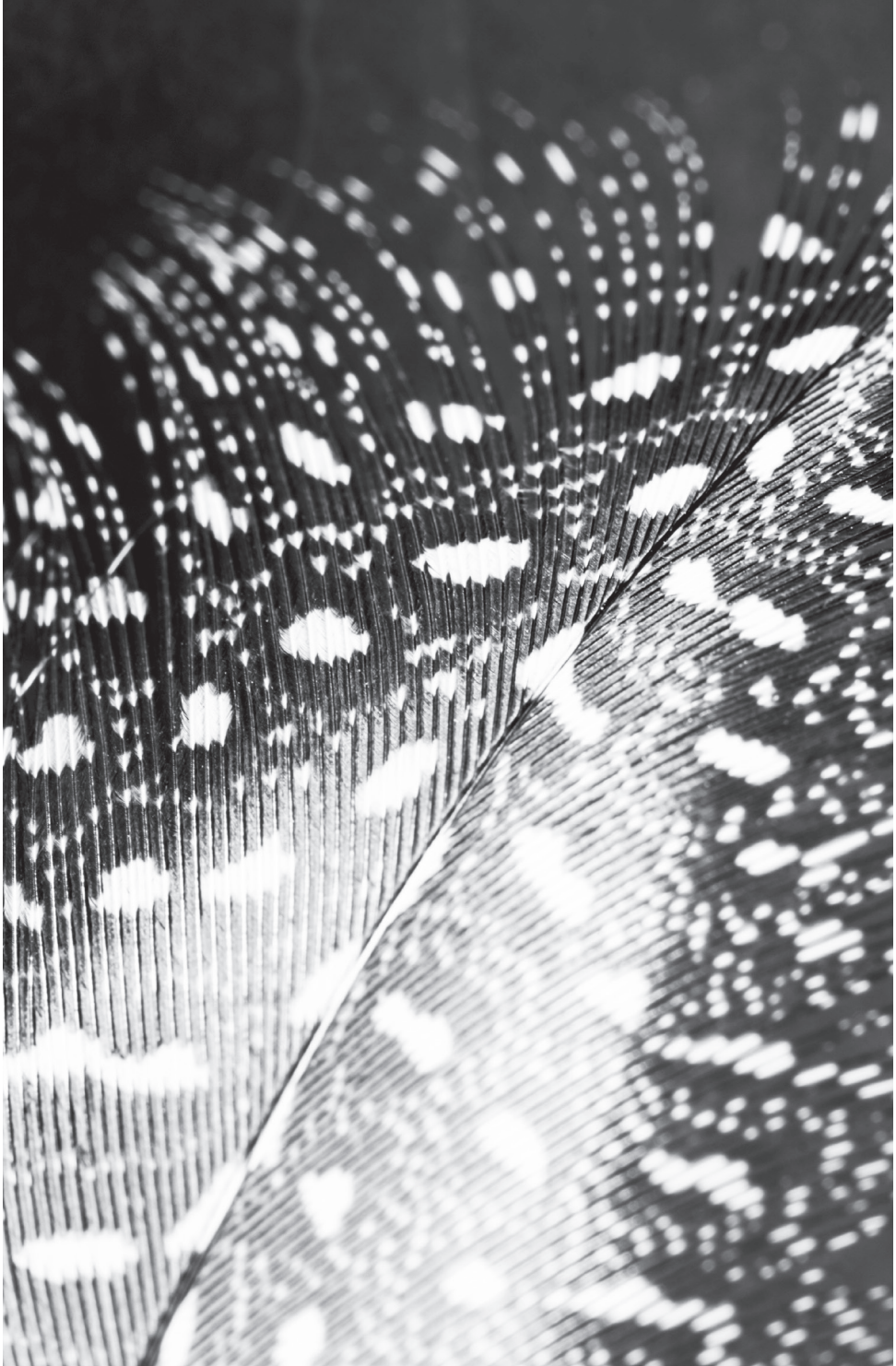
Soomes Espoos ja seejärel Šveitsis Winterthuris, õppinud klassikaliseks filoloogiks ning on töötanud Peterburis klassikaliste keelte ja antiikkirjanduse õppejõuna, välismaal tegutsenud vabakutselise literaadina.

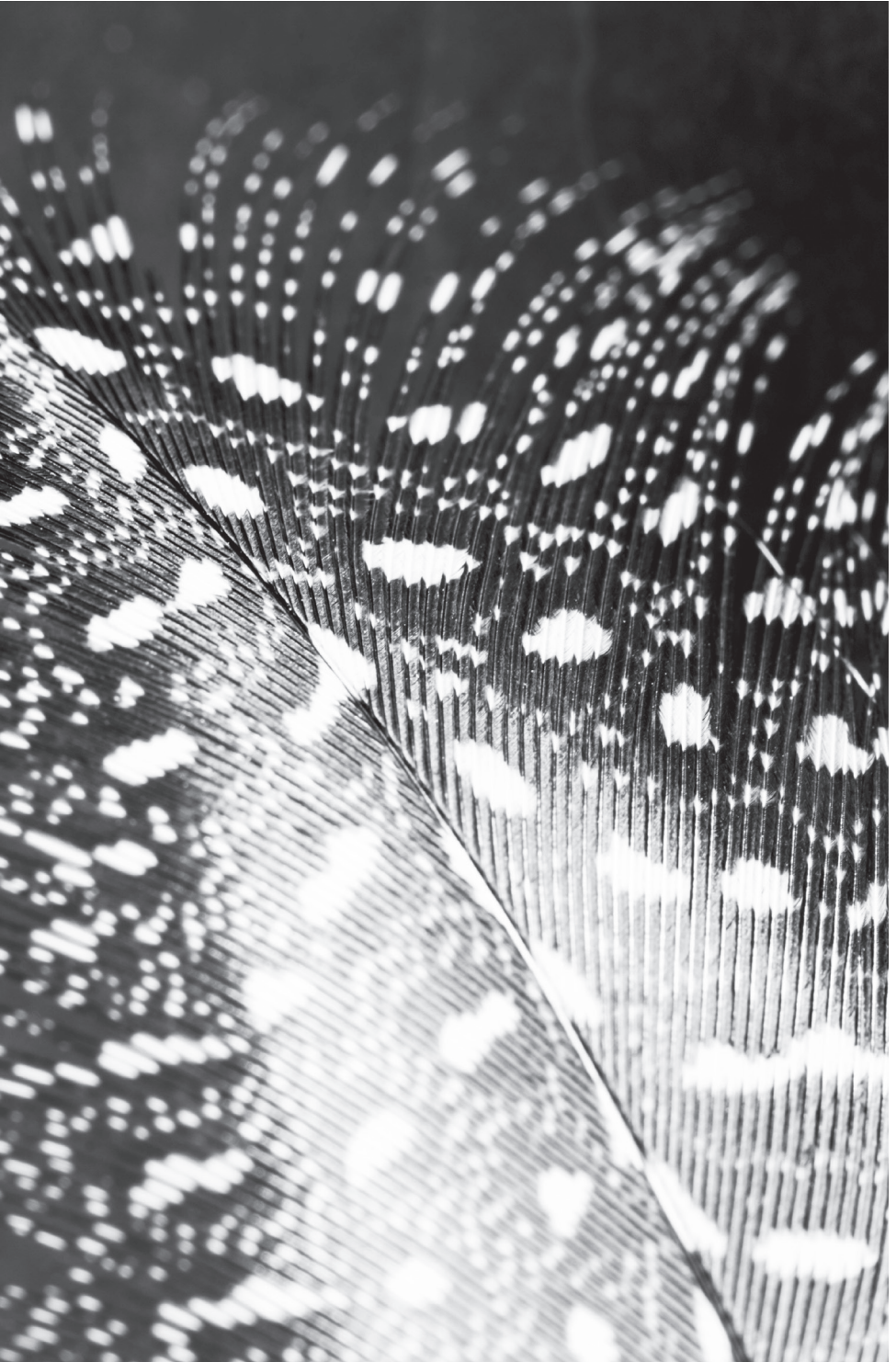
Esimesed luuletused ilmusid 1980. aastatel, raamatutena on ilmunud „Oodid ja epoodid" («Оды и эподы», 1994), „Meelika" («Мелика», 1998), kaht eelmist ning uusi tekste koondav uus „Meelika" (2003), „Kõned" («Речи», 2010) ja „Nõukogude kantaadid" («Советские кантаты», 2015). Ta on vene keelde tõlkinud Horatiust ning tänapäeva leedu, soome ja udmurdi luulet. Tema enda luulet on ilmunud raamatutena soome (2009 ja 2012), rootsi (2009) ja itaalia (2016) keeles, lisaks on tema loomingut tõlgitud inglise, prantsuse, saksa, hiina, poola, ungari, serbia, leedu ja läti keelde. Zavjalov on Andrei Belõi auhinna laureaat 2015; 2016 pälvis ta Itaalias välja antava Ceppo Pistoia rahvusvahelise kirjanduspreemia.

Loodetavasti ärgitab käesolev raamat huvi 20. sajandi vene luule vastu ning aitab kaasa selle mõistmisele ja annab ehk impulsse edasistele luuletõlgetele (sest 20. sajandi vene luule on eesti keeles esindatud siiski märkimisväärsete lünkadega); ja võib-olla pakub „Ars poetica" ühtlasi ka vahendeid eesti kultuuri- ja luuleloo värsketeks kontseptualiseeringuteks.

Tänan toimetajat Katrin Hallast põhjaliku ja kaasamõtleva töö eest tõlgete valmimisel.

Tõlkija

PERIPEETIA JA TRAAGILINE IROONIA NÕUKOGUDE LUULES

Üldkehtivaks vaatepunktiks XX sajandi teise poole vene luulele on saanud selle jagamine ametlikuks ja mitteametlikuks, samuti tänapäevaselt aktuaalse luule samastamine mitteametlikuga[1]. Vaidlemata mingilgi moel selle vaatepunktiga üldises mõttes, tahame vaid märkida, et sel kombel tuleb välja järgmine skeem: hõbeajastu – hõbeajastul alustanud luuletajad, kes olid opositsioonis nõukogude režiimiga (näiteks Ahmatova, Mandelštam, Pasternak) – juba nõukogude aastail alustanud, kuid siiski režiimiga opositsioonis olnud luuletajad; ja neid viimaseid on kasvaval määral: enne revolutsiooni sündinute hulgas on neid vaid mõni (ühelt poolt näiteks Oboldujev, Vaginov, Jegunov, Tarkovski, teiselt poolt oberiuudid ja Satunovski), revolutsiooni ja sõja vahel sündinute põlvkonnas kümneid (Holinist Brodskini), pärast sõda sündinute hulgas sadu.

Kuigi see skeem on täiesti rahuldav üldise keskhariduse jaoks, rahuldab ta vaevalt teaduslikku lähenemist – nagu igasugune tahtlik või tahtmatu mütologiseerimine. Eelkõige seepärast, et nii jääb tähelepanuta selline fenomen nagu „nõukogude luule", veel enam aga „nõukogulikkus"

---

[1] Vt Илья Кукулин. Прорыв к невозможной связи // НЛО № 50, lk 435–439.

[*советскость*] kui selline[2]. Ja nii tuleb juba kokku puutuda selle luule sellise kujutamisega[3], mis oma valelikkuse ja ülbuse poolest[4] võib vääriliselt võistelda NLKP KK ideoloogiaosakonnaga ja isiklikult kahekordse sotsialistliku töö kangelase M. A. Susloviga[5].

Mitteametliku vene luule kaheaastase erikursuse lugemine Peterburi ülikooli vene filoloogia osakonnas (kirjanduskriitika ja toimetajatöö erialal) tõi ilmsiks vajaduse tunda ametlikku luulet, ületada ükskõiksus või ka põlastus selle vastu.

Ülesanne polnud kerge. Asi on selles, et „nõukogulikkus" ise kõneles endast üldjuhul mitte kui privaatne, mis oleks tähtis praegusele lugejale, vaid üldplaanis, mis oli peamine tollase legitimatsiooni jaoks. Näiteks „nõukogude" erootika eredaima meistri Stepan Štšipatšovi luuleraamatud, kus kujutatakse armustseene ühikates, kommunaalkorterites või mitmekohalistes hotellitubades, olid kokku pandud sel moel, et selliseid vabadusi maksimaalselt peita. „Normaalne" lugeja pidi enne, kui jõuab raamatut lehitsedes

---

2 See „nõukogulikkus" on tavaliselt vaid teatava tõukepunkti osas.

3 Дмитрий Галковский. Уткоречь. Псков. 2002.

4 Ma ei võta oma sõnu mingil juhul tagasi.

5 80ndate vaimus sotsartlik naer, millega Galkovski viskus oma ohvri kallale, näib täna anakronistlikuna. Ka vaenlased on muutunud ning valed teistsugused. Nõukogude aeg on rituaalse sõimamise objektist saanud uurimisobjektiks, mis väärib objektiivset lähenemist samavõrd kui iga teinegi. [Mihhail Suslov (1902–1982) oli Nõukogude parteitegelane, NLKP Keskkomitee Poliitbüroo liige, vastutas ideoloogia-, kultuuri-, haridus- ja tsensuuriküsimuste eest; teda on peetud Brežnevi-aegse Nõukogude Liidu „halliks kardinaliks". – *Tlk*].

„maasikateni", pikalt piinlema ja tagasi hoidma iiveldust ja oksevaeva, mida kutsusid esile (isegi üldise taseme kohta) eriti tahumatud värsid Leninist-Stalinist, parteist, paljasjalgsest lapsepõlvest, töökangelastegudest ja lõpuks „eepos" Pavlik Morozovist.[6]

Tähendab, on tarvis esiteks sisu ümber kodeerida tänapäevasesse keelde ja teiseks lugeda iseseisvalt läbi (antoloogiaid ei saa kasutada, sageli ei saa kasutada ka kõige viimaseid kogutud teoseid) sadu autoreid, kes praeguse lugeja seisukohalt muidugi erinevad üksteisest, kuid erinevad nii, nagu Vladimir Sorokini „Peos" («Пир») erinevad metabolismi produktid, mis sõltuvad erinevatest algsetest koostisosadest.

Aga pikapeale iivelduskrambid mööduvad ja lugeja satub üsnagi paeluvasse ning kummalisse maailma.

Ta hakkab eristama seda, kus on orjalik ofitsioossus (Nikolai Gribatšovi „Ei, poisid!" («Нет, мальчики!»)[7] või Anatoli Sofronovi – Onegini stroofis – värssromaan „Aja sügavusse" («В глубь времени»)) ja kus põlvkonna tüüpilisi

[6] „Hittide" hulka kuuluvad „õpetussõnad" pioneerile: *Как повяжешь галстук, / береги его: / он ведь с нашим знаменем / цвета одного* (*Kui seod kaela kaelaräti, hoia teda: ta on ju meie lipuga ühte värvi*). [Pavlik Morozov (1918–1932), legendaarne kangelaspioneer, kes andis kohtus tunnistusi oma (perekonna juurest lahkunud) isa kulakuks tunnistamise poolt ning kelle tapsid seejärel ta oma vanaisa ja teised isapoolsed sugulased; oli nõukogude ajal kommunistliku märtri staatuses, hiljem on tema nime kasutatud eelkõige reeturi võrdkujuna. – *Tlk*].

[7] Tõlkinud E. Hiir, Looming 1965, nr 4. – *Tlk.*

meeleolusid väljendav *mainstream* (näiteks rindemehed Mihhail Lukoninist ja Sergei Narovtšatovist Konstantin Vanšenkini ja Jevgeni Vinokurovini), kus on „stiilihitid", mida, nagu näiteks XIX sajandi romansse, ei tule kellelgi pähe hinnata eelkõige luuletustena[8], vaid mis rohkem kui miski muu muutusid ajastu embleemideks (Mihhail Issakovski luuletusest „Taas kõik vaikis kuni koiduni" («Снова замерло всё до рассвета») kuni Robert Rožděstvenski luuletuseni *Ma palun, / kas või natukeseks, / mu nukrus, / sa lahku minust* (*Я прошу, / хоть ненадолго, / грусть моя, / ты покинь меня*[9])), kuid kus on „oma" tõde, mida kõneldakse ühiskondliku vastuvõetavuse piiril või mõnikord ka selle piiri taga; ja jällegi võib see tõde olla liberaalset laadi, nagu Jevgeni Jevtušenkol, võib olla avangardset laadi, nagu Andrei Voznessenskil, võib olla vene suurriiklikku laadi, nagu Juri Kuznetsovil, võib olla ka vaat et „rahvuslik-vabastuslikku" laadi (kui kasutada tolle aja keelt), nagu Rassul Hamzatovil[10].

---

[8] Ma ei pea silmas mitte ainult selliste autorite loomingut nagu Nestor Kukolnik ja Daniil Rathaus, vaid ka mõnesuguseid klassikute, näiteks Puškini „palasid" (*Там, где море вечно плещет / на пустынные скалы, / где луна теплее блещет / в сладкий час вечерней мглы*) [Viide Puškini luuletusele „Talisman" (eesti keeles Betti Alveri tõlkes, algusread *Seal, kus vastu kaljukallast / merelaine lauldes taob, / voogudele õhuvallast / sume poolkuuvalgus vaob*). Nikolai Titovi viisistatuna on see vene kultuuriruumis populaarne romanss. – *Tlk*].

[9] „Laul kaugest Kodumaast" («Песня о далекой Родине»), mis sai tuntuks telefilmi „Seitseteist kevadist hetke" kaudu. – *Tlk.*

[10] Pole juhus, et kui tema luuletus „Kured" («Журавли») Naum Grebnjovi tõlkes muutus „hitiks", vabastati tõlge kahemõttelisusest. Selline on

*

Kuid samamoodi, paralleelselt süüvimisega nõukogude keerukasse konteksti, hakkame ära tundma ka mingeid niisuguseid jooni, mis on meile tuttavad sellest luulest, mida oleme pidanud „omaks", või oleks parem öelda vastupidi, me hakkame eristama „nõukogulikke" jooni selles luules, mille peal me üles oleme kasvanud. Näiteks kahtlaselt sage „meie" Ahmatova luules, kusjuures mitte ainult tema „õnneliku" (1941–45) ja „õnnetu" (1949–53) romaani ajal võimudega, vaid ka hilistes luuletustes[11], instruktorlikud noodid Pasternakil ja Zabolotskil („On populaarsus näotu asi"[12] («Быть знаменитым – некрасиво»), *Ära luba hingel*

algredaktsioon: *Мне кажется порою, что джигиты, / С кровавых не пришедшие полей, / В могилах братских не были зарыты, / А превратились в белых журавлей.* [*Mulle näib vahel, et džigitid, / kes ei naasnud veristelt väljadelt, / pole kaevatud vennashaudadesse, / vaid on muutunud valgeteks kurgedeks.* – Käibel olevas versioonis on džigittide asemel lihtsalt soldatid ja kolmas värss on *Не в землю эту полегли когда-то – ei heitnud magama sellesse maasse. – Tlk*] (Р. Гамзатов, Собрание соч. в 3 тт. М., 1968. 1. kd, lk 504. Praegu loetakse seda kui itku ebamäärasest ajast pärit – võib-olla imaam Šamili, võib-olla kindral Dudajevi – sõjameestele).

[11] *Да, для нас это грязь на калошах, / Да, для нас это хруст на зубах. / И мы мелем, и месим, и крошим / Тот ни в чем не замешанных прах.* [*Jah, meie jaoks on see pori kalossidel, / jah, meie jaoks on see hammaste krigin. / Ja me peenestame ja sõtkume ja murendame / seda mitte millessegi segatute põrmu.*] („Kodumaa", «Родная земля», 1961) Tänapäeva lugeja silmis võib see omandada peaaegu paroodilise ilme. Vt Brodski noorusluuletust: *Нам нравятся складки жира / на шее у нашей мамы* [*Meile meeldivad rasvavoldid / oma ema kaelal*] („Luuletus maailma vastuvõtmisest", «Стихи о приятии мира», 1958).

[12] Tõlkinud A. Sang, „Vene nõukogude luule antoloogia" (1965). – *Tlk.*

laiselda (*Не позволяй душе лениться*)), üleüldse kogu see keele lihtsustamine, et muutuda arusaadavaks *kõikjal, igal pool, Bratskis, Kanskis, / steppides, kaevandustes, kodudes, mõistustes*“ (*везде, повсюду, в Братске, в Канске, / в степях, в копях, в домах, в умах*)[13], enda isiksuse „prohvetlike“ joonte rõhutamine, hoolimata üleilmsest suunast isiklikule, privaatsele väljenduslaadile[14]; lõpuks Brodski kõige esimeste luuletuste „nõukogude“ intonatsioonid, mis kumavad läbi nii sõnavarast[15] kui (anti)komsomollikust hoogsusest[16] kui ka süžeega töötamise teatud võtete (ja ka teatud süžeede endi) kasutamisest[17].

[13] Pasternak „On viljalõikus täies hoos...“ («В разгаре хлебная уборка...»), 1957.

[14] *Mulle on teada algused ja lõpud / ja elu pärast lõppu, ja miski, / millest praegu parem vaikin.* (*Мне ведомы начала и концы, / И жизнь после конца, и что-то, / О чем сейчас я лучше промолчу.* Ahmatova, „Mind nagu jõge“ («Меня, как реку»), 1945).

[15] *Ja olgu maa kohal ehad, / ja olgu maa kohal koidud. / Kiitku teda heaks sõdurid. / Kiitku teda heaks poeedid* (*И быть над землей закатам, / И быть над землей рассветам. / Удобрить ее солдатам. / Одобрить ее поэтам.* „Palverändurid“, «Пилигримы», 1958).

[16] *Edasi-edasi, mu isamaa / kuhu meid kihutab vapper sulikamp, / kuhu meid kihutab ideede kurjakuulutav koputus / ja apoplektiliste juhtide koor ... Edasi-edasi, raadioõgimise järel, / edasi-edasi, me elame kõigist paremini, / kogu maailma pistame elusalt pintslisse, / meid kaitseb kiilanev sulikamp...* (*Вперед-вперед, отечество мое, / куда нас гонит храброе жулье, / куда нас гонит злобный стук идей / и хор апоплексических вождей. ... Вперед-вперед, за радиожраньем, / вперед-вперед, мы лучше всех живем, / весь белый свет мы слопаем живьем, / хранимые лысеющим жульем...* „Protsessioon“, «Шествие», 1961).

[17] Fašistide hukatav Federico García Lorca („Luule määratlus“, «Определение поэзии», 1959), „religioossete äärmuslaste“ (nagu me nüüd ütlek-

Seejuures tekib veel üks probleem: klassikute luuletused, mis ülistavad parteid ja selle juhte (Mandelštami „Ood" («Ода»), Zabolotski „Gori sümfoonia" («Горийская симфония»), Pasternaki „Kunstnik" («Художник»), Ahmatova tsükkel „Au rahule" («Слава миру»)). Ja just siin võibki kinni püüda mingisuguse enam-vähem tajutava piiri, kui üldse mingeid piire on. Režiim hindab kaks esimest oopust vaenulikuks ja heidab autorid trellide taha, jätab kolmanda märkamata ja neljanda paigutab Ogonjoki[18] pidupäevanumbrisse.

Esimeses on liiga palju subjekti (ma võtaksin söetüki, ma jooniksin ära õhu, ma leian tema näolt isaliku ilme): kes sa selline oled, keda huvitavad sinu „loomingulised piinad"? Teises on liiga palju „intelligentlikku vesistamist" (*Kuidas vaatas ta taevaste tohutusse kuplisse / Kuidas silitas pühvlit*, *Как он смотрел в небес огромный купол / Как гладил буйвола*) – kus on heroiline kanonisatsioon? Kolmanda oopuse „õiged" värsid (*Aga neilsamadel päevadel kauguses / muistse kivimüüri taga / elab mitte inimene, vaid tegu: /*

sime) poolt tuleriidal põletatav Miguel Servet („Luuletus hispaanlasest Miguel Servetist", «Стихи об испанце Мигуэле Сервете...», 1959). Väga märgiline fakt on paljude noorusluuletuste kõrvalejätmine luuletaja kogutud teoste teisest väljaandest (2001), vrd esimese väljaandega (1992–1995).

[18] Ogonjok – illustreeritud ajakiri (ilmunud aastail 1879–83, 1899–1918 ning 1923. aastast tänini), ilmub kord nädalas, käsitleb kultuuri ja ühiskonna küsimusi; üks Nõukogude Liidu populaarsemaid ajakirju (trükiarv umbes 2 miljonit, perestroika aastail puhuti üle 4 miljoni), hiljem on ta tähtsus vähenenud. Ajakirja juurde kuulub ka raamatusari, mis sai eeskujuks Loomingu Raamatukogu loomisel. – *Tlk*.

maakera mõõtu tegu, *А в те же дни на расстояньи / За древней каменной стеной / Живет не человек – деянье: / Поступок ростом с шар земной*) upuvad ülespuhutud retoorikasse, millel pole „asjaga" mingit pistmist (*Saatus on talle osaks andnud / lünga eelnenus*, *Судьба дала ему уделом / Предшествующего пробел*, või veel markantsemalt: *Ta magas maha peitusemängu hetke*, *Он миг для прятки прозевал*). See-eest neljas oopus on „ideaalne". Miski ei aja lugejat segadusse: kes tahes neist 150 miljonist, kes mõistavad vene keelt, võib neid värsse enda nimel korrata. Mainitud on „peamisi" sõnu (*Ta päästis igaühe meist hirmsast surmast*, *Он каждого из нас от страшной смерти спас*, Meie *tulime / ütlema: kus on Stalin, seal on vabadus, / rahu ja maa suursugusus!*, Мы *пришли / Сказать, – где Сталин, там свобода, / Мир и величие земли!*)

Suurepärane „nõukogulikkuse-mittenõukogulikkuse" test.

Just see aga ongi nende „oktoobri" tähe all möödunud seitsme aastakümne põhiprobleem. Tekib spetsiifiline selgelt väljendunud heroilise algega tsivilisatsioonitüüp, mis annab enda kohta välja erakordselt vähe informatsiooni ning järgib väga ranget „etiketti". See loob oma loogika ja oma arhailist tüüpi luule, mida tuleb mõistma õppida samamoodi, nagu me õpime mõistma arhailist eepost või neoliitilisi kujukesi. Probleem on selles, et arhailine teadvus on nõukogude luules „petlikult" riietatud moderniseeritud rõivastesse, et nõukogude kirjandus positsioneeris ennast vene klassika pärijana, samas kui ta oli oma põhjalt hoopis